



اداره کل آموزش و پرورش فارس
معاونت آموزش ابتدایی
اداره تکنولوژی و گروه های آموزشی ابتدایی



جمهوری اسلامی ایران
وزارت آموزش و پرورش

درسنامه

پایه ی اول ابتدایی

پاییز ۱۳۹۹



به نام خداوند بخشنده و مهربان



درسنامه پایه اول

صاحب امتیاز: اداره کل آموزش و پرورش استان فارس

مدیر مسئول: فرهاد اسماعیلی مدیر کل آموزش و پرورش

سر دبیر: محمد فیاض پور معاون آموزش ابتدایی اداره کل آموزش و پرورش

مدیر داخلی: محسن باصری رئیس اداره تکنولوژی و گروههای آموزشی ابتدایی

مدیر تحریریه: سعیده طاهری طیبی کارشناس مسئول تکنولوژی و گروه های آموزشی ابتدایی

ناظران علمی: سیده زهرا نبوی زاده - فرحناز نجاتی - نسرين اهل

مولفان: فاطمه اسکندری - نعیمه اسلامی - فریبا امامی - شهرناز نجاتی - فرحناز نجاتی

ویراستاران: کرامت مسعودی - سیده زهرا اکرمی

تصویرسازی و صفحه آرایی: گلشن اسماعیل قربانی نژاد - مینا محمدی - فاطمه ترکمان

با تشکر از

اداره آموزش و پرورش ناحیه یک شیراز و کمیساریای دفتر شیراز

پیام مدیر کل آموزش و پرورش استان فارس

به نام خداوند بی همتا



نقش بی بدیل آموزش و پرورش به عنوان زیربنای توسعه و پیشرفت هر کشوری بر همگان روشن است. آموزش و پرورش دوره ابتدایی به عنوان مهم ترین دوره تحصیلی، زمینه ساز رشد و تکوین شخصیت دانش آموزان است. شیوه های آموزش در این دوره به دلیل شرایط سنی مخاطبان، بسیار متفاوت و از ظرافت های خاصی برخوردار است. شیوع ویروس کرونا و تغییراتی که در شرایط آموزش ایجاد نموده بر دشواری های تعلیم و تربیت در این دوره افزوده است. عدم دسترسی دانش آموزان همه مناطق به ابزارهای الکترونیکی و اینترنتی، ضرورت محتوای

مکتوب که به صورت خودآموز بتواند در تفهیم مطالب آموزشی به دانش آموزان کمک کننده باشد را ایجاد نموده است. ضمن تشکر از معاونت آموزش ابتدایی استان که با درک شرایط خاص تحمیل شده بر مدارس، با ایجاد کارگروه های علمی در پایه های مختلف اقدام به تهیه درسنامه های خودآموز در دوره ابتدایی نموده است. امیدوارم محتوای تولید شده بتواند به سهم خود تسهیل گر شرایط آموزشی برای دانش آموزان و معلمان باشد.

فرهاد اسماعیلی

مدیر کل

پیام معاون آموزش ابتدایی آموزش و پرورش فارس



شیوع ویروس کرونا گرچه شرایط و شیوه های آموزش در جهان را دستخوش تغییر کرد اما با این حال با همت مدیران و معلمان دلسوز، نه تنها فرآیند یاددهی - یادگیری متوقف نگردید بلکه با یافتن راهکارهای جدید و استفاده از پتانسیل های مختلف از جمله مشارکت والدین در امر آموزش، کماکان استمرار یافت. یکی از عمده ترین نگرانی های متولیان امر آموزش در شرایط جدید تحصیلی دستیابی یکسان همه ی دانش آموزان به ابزارهایی است که روند آموزش را تسهیل می نماید. از آن جا که این امکانات به طور یکسان در اختیار همگان وجود ندارد، لذا به منظور تحقق عدالت آموزشی در مدارس، معاونت آموزش ابتدایی با بهره مندی از

توانمندی گروهی از همکاران دوره ابتدایی و با مشارکت ادارات نواحی چهارگانه و اداره عشایری اقدام به تهیه این مجموعه تحت عنوان درسنامه نموده است تا بتواند تا حدودی خلا ناشی از کمبود امکانات در مناطق محروم را جبران نماید. این مجموعه باهدف تسهیل شرایط یادگیری برای دانش آموزانی که به هیچ گونه ابزار الکترونیکی مجازی دسترسی ندارند آماده شده است و انتظار می رود معلمان گرامی و والدین عزیز با نظارت کامل و کافی، شرایطی را مهیا نمایند که دانش آموزان عزیز بتوانند بهره برداری لازم را از این محتواها داشته باشند.

محمد فیاض پور

معاون آموزش ابتدایی

مقدمه

فارسی (مهارت خواندن)

همراه گرامی؛ هدف اصلی در کتاب فارسی تقویت مهارت های زبان آموزی است. این مهارت ها در کتاب فارسی شامل گوش دادن، صحبت کردن و خواندن و در کتاب نگارش شامل دست ورزی، رونویسی، کلمه نویسی، جمله سازی، بندنویسی و املا می باشد.

در آموزش نگاره ها، بعد از معرفی شماره و نام نگاره، با توجه به اهمیت سواد دیداری به همراه رشد سواد شنیداری، از دانش آموزان می خواهیم به تصویر بزرگ با دقت نگاه کنند، برای تصویر داستان بگویند و با زبان فارسی معیار جمله بسازند. توجه به جزئیات تصویر و گفتن نام تصاویر نیز دایره واژگان دانش آموزان را افزایش می دهد. در قسمت نگاره ها بعد از تصویر بزرگ، تصاویر کوچک یا ریز تصویرها وجود دارد. در این قسمت چشم بچه ها را عادت می دهیم که تصاویر کوچک را از راست به چپ ببینند، به ذهن بسپارند، به نام هر تصویر توجه داشته باشند، با تلفظ صحیح بیان کنند و برای تصویرهای کوچک جملات کوتاه بسازند.

از نگاره ۴ آموزش کلمات هم آغاز و هم پایان و از نگاره ۷ بخش کردن آغاز می شود که با استفاده از روش های فعال و مشارکتی در جریان یاددهی-یادگیری، آموزش اثربخش تری صورت می گیرد.

در آموزش نگاره ها بعد از تدریس هر نگاره، قسمت های ببین و بگو، گوش کن و بگو، به دوستان بگو، بگرد و پیدا کن، بازی، نمایش و کتاب خوانی و با توجه به توانایی ذهنی و زبانی کودکان از ساده به دشوار پیش بینی شده است که در هر مرحله با توجه به ظرفیت ها و توانایی های تک تک دانش آموزان، آموزش صورت می گیرد.

فارسی (مهارت نوشتن)

همراه گرامی؛ با توجه به اهمیت همه ی مفاهیم صفحات نگارش، لازم است به موارد زیر توجه کنید:

*در هر صفحه دو ابزار نگارش به نام مداد و پاک کن به عنوان دوست بچه ها معرفی شده است. مداد به کودک کمک می کند تا با حرکت صحیح دست و با توجه به جهت فلش حرکت کند. پاک کن نیز آماده است که اگر از کودک اشتباهی سر زد، آن را پاک کند و بگوید که اگر در کارت خوب دقت داشته باشی کمتر از من استفاده می کنی.

*در هر صفحه نگارش سه تمرین یک مدادی، دو مدادی و سه مدادی طراحی شده است:

- در تمرین یک مدادی دانش آموز با کمک مداد و پاک کن و با توجه به جهت حرکت فلش و خط زمینه و با توجه به اینکه در سنجش آغازین یاد گرفته است که مداد را صحیح در دست بگیرد، شروع به نوشتن می کند.

- در تمرین دو مدادی، از دانش آموزان می خواهیم که ابتدا خط چین ها را با توجه به جهت حرکت صحیح دست که در تمرین یک مدادی آموخته است، کامل کند و سپس تصویر را با حوصله رنگ آمیزی نماید. لازم به ذکر است که رنگ آمیزی، همکاری و اشتیاق بچه ها را برای انجام کار بیشتر کرده و باعث هماهنگی، کنترل چشم و دست و تقویت ماهیچه های ظریف دست می شود.

- در تمرینات سه مدادی، خط اول به صورت کم رنگ در نظر گرفته شده تا بچه ها با توجه به جهت صحیح دست خطوط را پررنگ کنند و در مراحل بعد بتوانند مستقل مداد در دست گرفته، با توجه به در نظر گرفتن فاصله ی مناسب، اندازه ی هر نمونه، میزان فشاری که بر مداد وارد می شود و ... نمونه ها را کامل نمایند.

در این رابطه شما می توانید معرفی وسایل را به صورت داستان زیر برای کودک بیان کنید:

فرزند عزیزم، در شهر الفبا همه با هم به خوبی و خوشی زندگی می کردند. همه با هم مهربان بودند و همدیگر را در کارها یاری می دادند. مداد، پاک کن، دفتر و خط زمینه آماده بودند تا به بچه ها کمک کنند تا بتوانند در شهرک الفبا خواندن و نوشتن را به خوبی یاد بگیرند. مداد گفت: « من به بچه ها کمک می کنم تا به خوبی مرا در دست بگیرند، به فاصله ها توجه کنند، کوتاه و بلند، کم رنگ و پررنگ و شکسته ننویسند و به جهت حرکت توجه داشته باشند.» پاک کن گفت: « من هم مراقب اشتباهات بچه ها هستم و دوستانم را به خوبی راهنمایی می کنم تا کمتر به من نیاز پیدا کنند.» خط زمینه با خوش حالی گفت: « من هم به بچه ها اجازه می دهم تا به روی من راحت حرکت کنند و با نشانه هایی که می آموزند کلمه و جمله بسازند.» دفتر هم آماده بود تا بچه ها به شهرک الفبا وارد شوند و آنچه را که یاد می گیرند در برگه های او بنویسند. همه شاد شاد و آماده بودند تا مهر و مهربانی آغاز شود.

فارسی نشانه های ۱

باتوجه به اهمیت زبان آموزی در پایه ی اول دبستان ، محتوای برنامه زبان آموزی در دوره ی دبستان در دو کتاب فارسی (مهارت خواندن و نوشتن) سازمان دهی شده است.

مهارتهایی که در کتاب فارسی (مهارت خواندن) دنبال می شود ، شامل مهارتهای گفتاری (گوش دادن، سخن گفتن، خواندن ، تفکر و استدلال) و مهارتهایی که در کتاب نگارش در نظر گرفته شده است شامل مهارتهای نوشتاری (دست ورزی ، رونویسی، کلمه نویسی، جمله نویسی، بندنویسی و املا) می باشد.

در این فصل آموزش نشانه های فارسی در کتاب فارسی مهارتهای خواندن به ترتیب زیر صورت می گیرد.

توجه دانش آموزان به تصویر بزرگ برای ایجاد انگیزه، شروع فعالیت، بحث و گفتگو و یافتن واژه ی کلیدی از زبان دانش آموز است.

* توجه کودک به تصاویر کوچک یا ریزتصویرهایی که از تصویر بزرگ استخراج شده است.

* توجه به کلمات ریزتصویرها (واژه های کلیدی) که در هر کدام یک صدا بارنگ قرمز مشخص شده است که هدف اصلی درس ، توجه به تدریس همان صدا و نشانه است.

* خواندن متن به صورت آهنگین با هدف آشنا شدن چشم دانش آموزان با خط تحریری و ایجاد شور و نشاط و توجه به یادگیری لذت بخش در کودک می باشد.

* معرفی نشانه به دانش آموز و توجه به صدا و شکل و نام نشانه

* توجه کودک به طرح انگشتی پایین صفحه که تاکید می گردد این طرح با ۳ رنگ مشخص شده است

رنگ سیاه ، نشانه ای که دیروز آموخته.

رنگ قرمز، نشانه ای که امروز می آموزد.

رنگ آبی ، نشانه ای که فردا یاد می گیرد .

هر شماره شامل دودرس می باشد که همراه با کتاب نگارش فارسی برای یازده ساعت آموزشی در هفته در نظر گرفته شده است. در کتاب نگارش فارسی، بعد از تدریس هر درس صفحاتی جهت آموزش نوشتاری و تقویت مهارت‌های نوشتن شامل ، تمرین های دست ورزی نشانه های فارسی ، کامل کردن کلمات و جمله ها تفکیک صداها و بخش های کلمات ، نوشتن نام تصاویر ، کلمه سازی و جمله سازی ، مرتب کردن رونویسی و... می باشد که به خط نوشتاری آن توجه خاص شده است.

نیاز به ریاضی

نیاز به ریاضی یک نیاز زیربنایی است و هر گونه عمل منطقی و حساب شده و برنامه ریزی شده در زندگی، محتاج داشتن مهارت های اصلی ریاضی است. رشد پایه ریاضی ناب و قوی از دوره پیش از دبستان بسیار ضروری است. در دوره ابتدایی باور دانش آموزان درباره معنی ریاضی، دلیل یادگیری این علم و نحوه عمل بر اساس آن و همچنین نقش آنها به عنوان یک یادگیرنده شکل می گیرد.

در ابتدای دوره ابتدایی، کودکان با مغزی انباشته از تجارب و الگوهای پیچیده و گوناگون، قدم به دبستان می گذارند و همه آنچه به صورت غیررسمی و پراکنده برایشان معنا یافته، برای اولین بار در خواندن و نوشتن و حساب کردن، تجربه می کنند.

ذهن دانش آموزان همچون گلهای رنگارنگی که از یک آب و خاک و خورشید بهره گرفته اند اما با یکدیگر در رنگ و بو تفاوت دارند، در برابر نظام آموزشی یکسان مهارت های مختلفی را به بار می دهد. این تنوع، زمینه های یادگیری را می توان در سبک های یادگیری آنان خلاصه نمود: سبک یادگیری کلامی که در آن ساختار نمادین کلام نقش مهمی در تفکر و یادگیری ایفا می کند. سبک یادگیری تصویری که در آن شهود و تصویرسازی نقش اساسی در یادگیری دارد و سبک یادگیری دست ورز که بازسازی ساختارها با دست و فکرشان، نقش مهمی در تفکر و یادگیری دارد. هر چند مهارت های تفکر دانش آموزان طیفی بین این سه مهارت تفکر است، اما معمولا در اکثر آنان یکی از این سه سبک غلبه داشته و گاه نیز دو و یا حتی سه سبک غالب است. از همین روی آموزش و فعالیت ها در کتاب ریاضی، بر پایه هر سه سبک بنا نهاده شده است.

کتاب ریاضی اول دبستان ۱۵۰ صفحه است و ۲۵ بخش دارد که هر بخش با یک صفحه تصویری آغاز می شود. این صفحات چند هدفی هستند و در آموزش ۶ صفحه دیگر آن بخش، نقش دارند و در مدت زمان تدریس آن بخش، چندین مرتبه به صفحه آغازین رجوع می شود.

در تدریس هر صفحه به موارد زیر توجه می شود: ۱. شروع کار با فعالیت عملی و دست ورزی ۲. ارتباط با صفحه آغازین ۳. رجوع به آن صفحه، در کتاب درسی

یقینا همه اتفاق و مسائل پیش آمده در آموزش را نمی توان پیش بینی کرد، اما این اطمینان وجود دارد که با بهره گیری از آموزش های آموزگار، درسنامه و کتاب درسی، مسائل پیش آمده مدیریت گردد.